

# Giáo dục lễ giáo cho trẻ em thông qua hoạt động âm nhạc ở trường mầm non

Bùi Thị Phương Liên\*, Hoàng Thanh Phương\*\*

\*ThS.Trường ĐH Hùng Vương

\*\*TS. Trường ĐH Hùng Vương

Received: 10/4 /2023; Accepted:14/4/2023; Published: 18/4/2023

**Abstract:** Ethics are the principles and rules of behavior that people must follow in life. Music is an art field, a criterion for assessing the value of a culture. Music is an emotional art, using sound to express emotions, thereby entering people's hearts. Music education in preschool is an artistic activity that has aesthetic educational effects, and is also an effective way to educate children on etiquette.

**Keywords:** Ceremonial education, musical activities, children, preschool...

## 1. Đặt vấn đề

Trẻ nhỏ ở độ tuổi mầm non (MN) cần phải học hỏi và trang bị cho mình vô vàn những kiến thức, kỹ năng sống. Đặc biệt, giúp trẻ có được phương hướng trưởng thành, trở thành người tốt, có thái độ sống tích cực, có trách nhiệm là điều vô cùng quan trọng. Việc rèn luyện lễ giáo từ sớm sẽ giúp trẻ hoàn thiện nhân cách tốt nhất. Trẻ em MN chưa hoàn thiện về tính cách, tình cảm và tâm sinh lý. Chính vì vậy sự chủ động trong việc giáo dục lễ giáo sẽ như một kim chỉ nam giúp trẻ hình thành và hoàn thiện nhân cách. Nhà trường cần phối hợp với gia đình của trẻ, trang bị cho trẻ những nội dung về giáo dục lễ giáo phù hợp nhất.

Có rất nhiều con đường, nhiều phương pháp và hình thức giáo dục lễ giáo cho trẻ, trong đó có sử dụng âm nhạc. Âm nhạc có nhiều ưu thế trong quá trình giáo dục lễ giáo cho trẻ nhờ vào sự gần gũi và khả năng duy trì hứng thú cho trẻ trong các hoạt động.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Giáo dục lễ giáo cho trẻ mẫu giáo

Giáo dục lễ giáo là một hoạt động giáo dục nhằm xây dựng cho trẻ những nét tính cách, những phẩm chất đạo đức và bồi dưỡng cho trẻ những tiêu chuẩn và quy tắc hành vi quy định thái độ của chúng đối với nhau, đối với mọi người, đối với quê hương đất nước.

Giáo dục lễ giáo cũng chính là giáo dục đạo đức cho trẻ, góp phần hình thành nhân cách cho trẻ giúp cho trẻ có thói quen tốt trong cuộc sống hàng ngày. Giáo dục lễ giáo góp phần hình thành ở trẻ một số kinh nghiệm đầu tiên trong hành vi ứng xử và tiếp thu những kinh nghiệm đó và ứng xử như thế nào cho phù hợp với hoàn cảnh xung quanh. Giáo dục lễ giáo góp phần hình thành hệ thống thái độ, hành vi ứng xử phù hợp với bản thân, với mọi người, với môi trường

xung quanh. Giáo dục lễ giáo giúp trẻ lĩnh hội những tiêu chuẩn và hành vi đạo đức để biết đánh giá hành vi của mình và của người khác.

Bởi vậy, nếu ngay từ tuổi MN, chúng ta chú trọng cho trẻ có những thái độ, hành vi đạo đức đúng đắn sẽ đặt cơ sở, nền tảng cho tư cách đạo đức mai sau của trẻ, đồng thời tạo cho trẻ một động lực quan trọng giúp trẻ phát triển và hành động đúng hướng trong quá trình trưởng thành.

Giáo dục lễ giáo cho trẻ MN là một phần quan trọng trong nội dung giáo dục cho trẻ, đó là khâu đầu tiên hình thành nhân cách cho trẻ. Việc giáo dục lễ giáo nhằm tăng cường hiểu biết mối quan hệ giao tiếp với cộng đồng, đưa trẻ vào môi trường sư phạm thật lành mạnh và trong sáng.

Giáo dục lễ giáo là một quá trình lâu dài được diễn ra ngay từ khi còn thơ bé cho đến khi trưởng thành, thậm chí suốt cuộc đời con người. Vì thế việc giáo dục lễ giáo cần phải được làm ngay từ tuổi nhà trẻ, mẫu giáo và phải coi đây là một vấn đề trung tâm. Đối với trẻ MN dưới tác động giáo dục của người lớn, bằng những kinh nghiệm trực tiếp từ những năm đầu tiên của cuộc đời, đưa trẻ có thể nắm được những khái niệm, những biểu tượng lễ giáo sơ đẳng. Trẻ bắt đầu có những hành vi phù hợp với những khái niệm đó và dần dần trẻ biết đánh giá về những điều ấy. Nếu ngay từ tuổi MN chúng ta chú trọng giáo dục cho trẻ những nhận thức đúng đắn về lễ giáo sẽ đặt cơ sở, nền tảng cho bộ mặt đạo đức của trẻ, đồng thời tạo cho trẻ một động lực quan trọng giúp trẻ phát triển và hành động đúng hướng trong quá trình trưởng thành. Ở tuổi mẫu giáo, tính hình tượng và tính cảm xúc chi phối mạnh hoạt động tâm lý của trẻ, trẻ đang khát khao tìm hiểu các mối quan hệ với mọi người và môi trường xung

quan, xây dựng cho mình thái độ ứng xử theo sở thích và quan niệm sơ khai của trẻ. Đây cũng là thời điểm thuận lợi để xây dựng nền tảng hành vi theo lễ giáo cho trẻ. Do vậy cần phải giáo dục lễ giáo cho trẻ dù là khái niệm sơ đẳng nhất, nhưng chính xác và phản ánh được đạo đức của xã hội, mang bản sắc dân tộc Việt Nam. Đồng thời người lớn cần phải uốn nắn những nhận thức, hành vi thái độ lệch chuẩn của trẻ ngay từ bé, tránh để những lệch lạc ấy trở thành thói quen khó sửa, khó uốn.

\* Nội dung giáo dục lễ giáo cho trẻ mẫu giáo.

- *Giáo dục trẻ có thói quen chào hỏi người lớn*: Chào hỏi là một trong những điều mà bất cứ trẻ nào cũng cần học và thành thục. Điều này sẽ giúp trẻ thể hiện mình là người có ý thức, lễ phép. Việc chào hỏi người lớn cũng thể hiện sự tôn trọng với họ.

+ Chào hỏi người khác phù hợp theo vai vế, tuổi tác

+ Biết thể hiện thái độ hợp lý khi chào hỏi (Vui vẻ, hạnh phúc, chia sẻ...)

- *Giáo dục trẻ nhận biết nói lời xin lỗi và cảm ơn*: Trong cuộc sống khó tránh khỏi những lúc bạn mắc sai lầm và cha mẹ nên dạy bé nhận thức được cái sai và biết nói lời xin lỗi. Bên cạnh đó, đứng trước những sự giúp đỡ trẻ cũng cần biết nói cảm ơn. Điều này thể hiện trẻ là một con người có trách nhiệm.

+ Cảm ơn chân thành khi được giúp đỡ

+ Nhận biết, xin lỗi khi làm sai, chấp nhận lời xin lỗi của người khác và biết tha thứ

- *Giáo dục trẻ biết yêu thương, giúp đỡ mọi người*: Trẻ cần được giáo dục về sự yêu thương và biết giúp đỡ mọi người. Thiếu điều này trẻ sẽ trở thành người sống ích kỷ và khó có thể thành công.

+ Yêu thương, kính trọng, quan tâm, chăm sóc người thân trong gia đình

+ Giúp đỡ người thân những việc vừa sức

+ Quan tâm đến người thân... khi ốm đau, không quấy rầy la hét ồn ào khi mọi người đang bận việc.

+ Trẻ yêu quý trường, lớp của mình, thích được đến trường

+ Trẻ yêu thương, kính trọng lễ phép, biết ơn và nghe lời thầy cô giáo.

+ Yêu thương, giữ gìn, bảo vệ đồ vật, động vật, thực vật gần gũi xung quanh trẻ

+ Giáo dục tình yêu quê hương đất nước, Bác Hồ

+ Biết quan tâm đến những ngày lễ lớn, những sự kiện quan trọng, những truyền thuyết lịch sử trong nước hoặc ở địa phương.

- *Giáo dục cho trẻ hòa đồng với mọi người*: Trẻ là một người hòa đồng sẽ tự tin hơn, giao tiếp hiệu quả

hơn và mang đến nhiều cơ hội trong cuộc sống.

+ Đối với bạn cùng tuổi: Trẻ thân ái, đoàn kết với bạn bè, sẵn sàng nhường đồ chơi hay quà bánh cho bạn: Giúp đỡ, nhường nhịn bạn trong khi chơi và trong học tập: thông cảm, chia sẻ với bạn khi có chuyện buồn: không trêu chọc bạn, gây gổ với bạn ...

+ Đối với em bé hơn mình: Biết chơi hòa thuận và bày cho em bé chơi cùng, biết nhường nhịn, dỗ dành em bé...

+ Đối với người tàn tật hay những người gặp hoàn cảnh khó khăn: Biết yêu thương, tôn trọng, thông cảm với những người tàn tật, những người gặp hoàn cảnh khó khăn, biết giúp đỡ họ phù hợp với khả năng của bản thân.

+ Quan tâm đến người lao động: biết yêu thương, tôn trọng, lễ phép với mọi người lao động như bác sĩ, chủ công nhân, cô cấp dưỡng...

- *Giáo dục trẻ những điều sai, những nguy hiểm*: Nguy hiểm luôn rình rập xung quanh chúng ta. Vì vậy cha mẹ cần giáo dục cho trẻ nhận thức được những nguy hiểm đó và biết cách giải quyết sao cho phù hợp nhất.

+ Nhận biết, lên án, không làm theo hành động sai trái.

+ Nhận biết các mối nguy hiểm cho bản thân và có KN tránh xa chúng. Có KN tìm kiếm trợ giúp khi gặp nguy hiểm.

## 2.2. Hoạt động âm nhạc ở trường mầm non

Âm nhạc (AN) là một bộ môn nghệ thuật gồm thanh nhạc và khí nhạc, dùng để diễn tả tình cảm, cảm xúc của con người (âm thanh) hoặc khơi gợi, dẫn dắt cảm xúc, sự liên tưởng của người khác thông qua giai điệu (khí nhạc). Tất cả những âm thanh này đều bắt nguồn từ trong cuộc sống, diễn tả lại những tình cảm của con người trong cuộc sống hàng ngày với những giai điệu, nhịp điệu rõ ràng

Giáo dục AN là giáo dục tình cảm đạo đức, thẩm mỹ cho trẻ. Giáo dục AN hình thành cho trẻ lòng yêu thiên nhiên, tổ quốc, tình yêu thương con người. Không chỉ vậy, giáo dục AN còn là phương tiện nâng cao khả năng trí tuệ, phát triển thể chất, giúp trẻ phát triển trí tưởng tượng, củng cố kiến thức trẻ qua học tập, vui chơi. Quá trình trẻ tiếp xúc và hoạt động AN như học hát, nghe hát, vận động theo nhạc, chơi trò chơi AN... sẽ hình thành ở trẻ những yếu tố của một nhân cách phát triển toàn diện, hài hoà, là sự phát triển về thẩm mỹ, đạo đức, trí tuệ và thể lực.

\* *Vai trò của âm nhạc đối với giáo dục lễ giáo cho trẻ mẫu giáo*

AN là nhu cầu của cuộc sống, là món ăn tinh thần

không thể thiếu, được đối với con người. Đặc biệt, đối với trẻ MN thì những nốt nhạc trầm bổng, những giai điệu mượt mà vui tươi, trong trẻo của các tác phẩm AN như dòng sữa ngọt ngào nuôi dưỡng cho tâm hồn trẻ thơ. Vì vậy sử dụng AN trong quá trình giáo dục lễ giáo cho trẻ mầm non có thể xem là hình thức hiệu quả.

- Mặc dù chưa có khả năng hiểu rõ ràng, đầy đủ về nội dung hay ca từ nhưng trẻ lại rất thích nghe và hưởng ứng theo giai điệu, tiết tấu của bài hát.

- AN sẽ giúp trẻ hình thành rõ ràng những tình cảm yêu ghét của bản thân, giúp trẻ biết được điều nào tốt, điều nào xấu

- AN còn giúp trẻ nâng cao trí thông minh, phát triển khả năng tưởng tượng và mạnh dạn hơn trước mọi người.

Và điều quan trọng nữa, âm nhạc tạo cơ hội cho trẻ được thể hiện cảm xúc của mình và kích thích sự hiểu biết văn hóa của các vùng miền trên thế giới. Bởi chính ở đây, AN được coi như một phương tiện đưa thế giới tới tâm hồn trẻ, giáo dục toàn diện nhân cách trẻ. AN là phương tiện góp phần hình thành cho trẻ phẩm chất đạo đức. Bởi khi tác động đến tình cảm của trẻ, AN đã truyền tải tới trẻ tình cảm đạo đức, nhiều khi tác động AN còn nhanh hơn cả những lời khuyên, hay sự ra lệnh của người lớn. Các tác phẩm ca ngợi thiên nhiên, đất nước, con người, những hình ảnh thân thuộc với trẻ như bà, mẹ, chú bộ đội, cô giáo, gọi cho trẻ tình yêu quê hương đất nước, yêu thủ đô, sự quan tâm yêu thương, gắn bó với người ruột thịt, lòng biết ơn với những người đã cống hiến cho đất nước vì nhân dân. Những điệu múa, trò chơi dân gian, các bài hát dân ca các vùng, các miền đều đem đến cho trẻ những cảm xúc trữ tình, niềm tự hào của dân tộc. Giáo dục lễ giáo qua hoạt động AN để hoàn thiện đạo đức. Giáo dục lễ giáo cho trẻ mẫu giáo được hiểu một cách đơn giản là một bộ phận của giáo dục đạo đức, giáo dục trẻ biết được lễ nghi, phép tắc ứng xử trong xã hội, các quy tắc lễ phép cơ bản. Hình thành tình cảm đạo đức xã hội, giúp trẻ hoà nhập với cộng đồng tạo tiền đề góp phần phát triển và hoàn thiện nhân cách cho trẻ mẫu giáo

Như vậy, AN là một phương tiện kỳ diệu và tế nhị nhất để truyền đạt lời kêu gọi của những cái tốt đẹp và nhân đạo. Nó dẫn dắt trẻ vào thế giới của điều thiện, tạo ra sự đồng cảm và là một phương tiện bồi dưỡng năng lực sáng tạo của trí tuệ mà không một phương tiện nào sánh được. Qua giáo dục AN hình thành cho trẻ lòng yêu thiên nhiên, Tổ quốc, tình yêu thương con người. AN là phương tiện phát triển năng

lực thẩm mỹ, đạo đức, trí tuệ, thể chất cho trẻ, tạo tiền đề cho sự phát triển toàn diện nhân cách, củng cố kiến thức trẻ trong học tập, vui chơi. Bởi vậy, giáo dục AN cho trẻ MN - đó không phải là đào tạo nhạc công mà chính là đào tạo con người. Có nội dung cùng chủ đề:

Nói tóm lại vai trò của giáo dục AN là giúp bé có được sự phát triển toàn diện và hài hòa giữa các yếu tố trí tuệ, đạo đức, thẩm mỹ, thể lực và các mối quan hệ. Đây là những yếu tố mà bé sẽ khó có thể có được nếu như với cách dạy thông thường mà nhiều phụ huynh vẫn áp dụng.

Giáo dục AN cho trẻ MN nghe có vẻ cao siêu và có phần khó hiểu, nhưng thực tế là dạy bé những bài hát, những bài múa hay những điệu nhảy hoặc cho bé chơi các trò chơi âm nhạc phù hợp với độ tuổi và sở thích của các bé.

Tóm lại, giáo dục AN cho trẻ MN đóng vai trò quan trọng trong quá trình hình thành nhân cách, âm nhạc gắn liền với con người từ lúc chào đời cho đến khi già từ cuộc sống. Những tác phẩm AN được nghe từ thuở bé thường để lại những dấu ấn rất sâu sắc và khá lâu dài trong tình cảm, nhận thức của con người. AN có sức mạnh vô cùng to lớn, thể hiện một cách tinh tế thế giới nội tâm của con người.

### 3. Kết luận

Giáo dục lễ giáo cho trẻ em thông qua hoạt động AN ở trường MN là rất cần thiết, quan trọng đối với sự hình thành và phát triển nhân cách của trẻ. Việc sử dụng AN để giáo dục lễ giáo cho trẻ cần được lập kế hoạch cụ thể và thực hiện có quá trình. Người GV mầm non cần có vốn kiến thức về AN để có thể lựa chọn những tác phẩm chất lượng đưa vào hoạt động nhằm giáo dục lễ giáo cho trẻ hiệu quả nhất.

### Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2021), *Chương trình Giáo dục mầm non*, NXBGDVN. Hà Nội
- [1] Phạm Thị Hòa (2008). *Giáo dục âm nhạc* (tập 2). NXB Giáo dục. Hà Nội
- [2] Hoàng Hoa (2008). *Giáo trình Hòa âm ứng dụng*. NXB Đại học Sư phạm  
Khoa học xã hội - Trung tâm Từ điển học Hà Nội.
- [3] Nguyễn Thị Ánh Tuyết (chủ biên, 2013). *Giáo trình Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Hà Nội
- [4]. Đinh Văn Vang (2012), *Tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ mầm non*. NXB Việt Nam. Hà Nội
- [5] Lê Thu Hương (2006), *Tổ chức hoạt động giáo dục tình cảm – xã hội cho trẻ mầm non theo hướng tích hợp*, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục. Hà Nội